

הלכתא למעשה ולמשיחא בדרה היומי

מסכת יומא

תוכן

- א. חמש טבילות ועשרה קידושין טובל כהן גדול ומקדש בו ביום.....1
- ב. אתי משלח מצאו בשוק לכהן גדול אומר לו אישי כהן גדול עשינו שליחותך מצאו בביתו אומר לו מהיה חיים עשינו שליחותו.....2
- ג. כי מיפטרי רבנן מהדדי בפומבדיתא אמרי הכי מהיה חיים יתן לך חיים ארוכים וטובים ומתוקנין.....2
- ד. הרוצה לנסך יין על גבי המזבח ימלא גרונו של תלמידי חכמים יין.....3
- ה. כהן גדול משמש בשמונה כלים וההדיוט בארבעה בכתונת ומכנסים ומצנפת ואבנט מוסיף עליו כהן גדול חשן ואפוד ומעיל וציץ.....3
- ו. באלו נשאלין באורים ותומים ואין נשאלין אלא למלך ולאב בית דין ולמי שהציבור צריך בו.....4
- ז. דברים שנאמר בהן שש חוטין כפול ששה משור שמונה.....4
- ח. מעיל שנים עשר פרוכת עשרים וארבעה.....5
- ט. חושן ואפוד עשרים ושמונה.....5

דף עא.

הלכתא למשיחא

א. חמש טבילות ועשרה קידושין טובל כהן גדול ומקדש בו ביום

כבר נתבאר לעיל דף ל: שכל מעשה התמידין והמוספין של יום זה כהן גדול עושה אותן והוא לבוש בבגדי זהב, ועבודות המיוחדות ליום זה – מעשה הפר של כהן גדול, ושני השעירים שאחד מהן שעיר המשתלח, והקטרת הקטורת בקדש הקדשים, כל אלו בבגדי לבן הם נעשים.

חמשה טבילות ועשרה קידושין טובל כה"ג ומקדש ביוה"כ, ודבר זה גם מהלכה למשה מסיני וגם מהפסוקים בפרשת אחרי מות. כמבואר לעיל דף לב. אך מהפסוקים היה נראה רק שלש טבילות באה ההלכה לפרש חמש טבילות, ומהלכה בלבד היינו סוברים שהחמש טבילות הם בבת אחת זה אחר זה באו הפסוקים לפרש שתהא בין עבודה לעבודה, והיינו בין עבודת

הלכתא למעשה ולמשיחא בדרה היומי

מסכת יומא

בגדי לבן לבגדי זהב או מבגדי זהב לבגדי לבן. כל עת שישנה הבגדים ויפשוט בגדים ולובש בגדים אחרים. וכל טבילה צריכה שני קידושין אחד לפני הטבילה ואחד לאחר הטבילה. חוץ מטבילה הראשונה. שהרי היא מבגדי חול. וטבילה אחרונה שיש בה ג' קידושין כמבואר לעיל דף לב.

ב. אתי משלח מצאו בשוק לכהן גדול אומר לו אישי כהן גדול עשינו שליחותך מצאו בביתו אומר לו מחיה חיים עשינו שליחותך

למחרת יום הכפורים¹ המשלח את השעיר לעזאזל יבא לכהן גדול. אם מצאו בשוק יאמר לו כדי לכבדו אישי כהן גדול עשיתי שליחותך. וי"א² שאומר עשינו שליחותך. אם מצאו בבית יאמר מחיה חיים³ כלומר הקב"ה שהוא מחיה החיים, עשיתי שליחותך⁴. וי"א⁵ שאומר עשינו שליחותך. כלומר עשינו שליחותך של הקדוש ברוך הוא שמעמידנו בחיים ובשלוה.

הלכה למעשה

ג. כי מיפטרי רבנן מהדדי בפומבדיתא אמרי הכי מחיה חיים יתן לך חיים ארוכים וטובים ומתוקנין

¹ רא"ש מסכת יומא הלכות סדר עבודת יום הכיפורים, וצ"ע שהרמב"ם השמיטו.

² מאירי בסוגיין

³ אולי יל"פ עפ"י שהביא הח"א לעיל (סו): בשם החזקוני שהביא מדרש (אנכי לפי מיעוט בקיאותי ל"מ במ"ד) שהמשלח היה מת באותה שנה. ולכן אמר מחיה חיים ור"ל שיוכל השי"ת לעשות שאשאר בחיים. רש"ש

⁴ ברבינו הננאל הגירסא "כשבא המשלח אומר לכה"ג אלא לבשר לו שעשה כדון. ואפשר דלהכי לא הזכירו הרמב"ם לאחר שחזר משתחשך ואינו לכבודו של כה"ג אלא לבשר לו שעשה כדון. ואפשר דלהכי לא הזכירו הרמב"ם שאינו אלא דרך ארץ, להראות שעשה את המוטל עליו ובעין שמצינו במכילתא פרשת יתרו פרק יט פסוק ח "וישב משה את דברי העם אל ה'. בא הכת' ללמדך דרך ארץ שאע"פ ששמע שולחו של אדם את השליחות צריך הוא שיחזיר את שליחותו". וכ"מ לשון המאירי כשהמשלח את השעיר רואה את הכהן גדול למחרתו או בלילה אחר שיבא לו מן הסוכה ובא להודיעו שעשה שליחותו בדרך כל שליח אם הוא מוצאו בשוק כלומר לפני בני אדם מכבדו ומיחס לו את השליחות ואומר אישי כהן גדול עשינו שליחותך

⁵ המאירי וז"ל ואם מצאו בביתו מיחס שליחותו לשם יתב' כלומר עשינו שליחותו של הקדוש ברוך הוא שמעמידנו בחיים ובשלוה:

הלכתא למעשה ולמשיחא בדרה היומי

מסכת יומא

כל שתלמידים⁶ נפטרים זה מזה בצאתם מבית רבם, ראוי להם⁷ שיברכו זה את זה בדברים הצריכים להם, והוא שהשי"ת יזמין להם צרכיהם בענין שיהא להם מקום לשקוד בלמודם, ולא יהו צריכים להתבטל עליהם.

ונסח התלמוד בזה מהייה החיים ר"ל אותו שמעמידם בחייהם ובשלותם יתן לך חיים ארוכים טובים. מתוקים⁸ ומתוקנים.

ד. הרוצה לנסך יין על גבי המזבח ימלא גרונו של תלמידי חכמים יין

בימים טובים ובמועדים טוב לעשות זכר למקדש ולשלוח יין משובח לרבותיו או למרי לבב, וכתב ביוסף אומיץ⁹ "נוהגין העשירים שולחין מיין משובח שלהם ללומדי תורה, ובוה מנסכין יין על גבי המזבח".

דף עא:

הלכתא למשיחא

ה. כהן גדול משמש בשמונה כלים וההדיוט בארבעה בכתונת ומכנסים ומצנפת ואבנט מוסיף עליו כהן גדול חשן ואפוד ומעיל וציץ

בגדי כהן הדיוט הם ארבעה כלים כתנת ומכנסים ומגבעות ואבנט¹⁰.

בגדי זהב הן בגדי כהן גדול והם שמנה כלים: הארבעה של כל כהן, ומעיל ואפוד וחושן וציץ, ואבנטו של כהן גדול מעשה רוקם הוא והוא דומה במעשיו

⁶ מאירי בסוגיין ולא מצאתי לו חבר שהביא

⁷ ועיין בעלי תמר לירושלמי מסכת ברכות פרק ג הלכה א (הרב ישכר ב"ר צבי תמר) שהביא "ואכן בפולין שלפני החורבן היה המנהג שהנוטל רשות להפרד מברך חברו או חבריו הנשארים באמרו תהיו בריאים וכ"ט לכם וכדומה והם משיבים לו סע לחיים ולשלום בבריות טובה. ונראה רמז לזה בפרשת וישלח שאמר המלאך ליעקב שלחני כי עלה השחר ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני וכן בפיוט שלום עליכם בליל ש"ק ברכוני לשלום מלאכי השלום"

⁸ גי' ר"ח

⁹ יוזפא חלק א דיני יום טוב האחרון סימן תתמג

¹⁰ רמב"ם הלכות כלי המקדש פרק ה הלכה א – ב

הלכתא למעשה ולמשיחא בדרה היומי

מסכת יומא

לאבנט כהן הדיוט, ומצנפת ארכה שש עשרה אמה, והרי הוא כעין צניף שצונף בו את ראשו, ומצנפת האמורה באהרן י"א¹¹ שהיא המגבעת האמורה בבניו, אלא שצורת הכריכה שונה¹². וי"א¹³ שאין מעשהו של זה כמעשהו של זה מצנפת ארוך הרבה וכורך אותו כריכות הרבה ככריכות הישמעאלים, אבל מעשה המגבעות כעין הכובעין שלנו חדין מלמעלה והן קצרין.

ו. באלו נשאלין באורים ותומים ואין נשאלין אלא למלך ולראב בית דין ולמי שהציבור צריך בו

נאמר בפרשת פינחס (כו, כא) וּלְפָנַי אֶלְעֶזֶר הַכֹּהֵן יַעֲמֹד וְשָׁאֵל לּוֹ בְּמִשְׁפַּט הָאוּרִים לְפָנַי יִקְוֶה עַל פְּנֵי יִצְחָק וְעַל פְּנֵי יִבְרָאֵל הוּא וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִתּוֹ וְכָל הָעֵדָה. הוּא זֶה הַמֶּלֶךְ, וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל זֶה הוּא מִשׁוּחַ מִלְחָמָה, או מי שצורך הציבור בשאלתו, וכל העדה אלו ב"ד הגדול. מכאן שאין נשאלין האורים ותומים להדיוט, אלא או למלך או לבית דין או למי שצורך הציבור בו.

ומצוה שיילבש הכהן הגדול את בגדי הזהב בעת שנשאלים באורים ותומים, אולם אינו אלא למצוה בעלמא, ואינו מעכב¹⁴.

ז. דברים שנאמר בהן שש חוטן כפול ששה משזר שמונה

כל מקום¹⁵ שנאמר בתורה שש או שש משזר צריך שיהיה החוט כפול ששה, ומקום שנאמר בד אם היה חוט אחד לבדו כשר, ומצוה מן המובחר שיהיה כפול ששה, ומקום שנאמר בו משזר בלבד צריך שיהיה חוטן כפול שמונה.

¹¹ רמב"ם שם ורמב"ן עה"ת פ' תצוה פכ"ח פס' לא

¹² ברמב"ן שם כתב "והרי הוא כעין צניף שצונף בו את ראשו, מגלגל ומחזיר מגלגל ומחזיר סביב ראשו כפל על כפל. ומצנפת של כהן גדול אינה קרויה מגבעת בשום מקום, אבל כהן הדיוט אמר הכתוב מגבעות ואף היא מצנפת היא אלא שקושר בה כל ראשו ומעלה הכפלים עליו כעין מגבעת שהוא קובע כדברי אונקלוס, כי מגבעת כמו מקבעת" ועיין בגור אריה שם שפי' דברי הרמב"ן שבכהן גדול לא היה מחזיר המצנפת רק סביב הראש בלבד, ולא על ראשו, ולא היה זה כמו כובע. אבל של כהן הדיוט היה מחזיר אותו סביב הראש ועל ראשו, והיה זה כמו כובע, לכך דוקא של כהן הדיוט נקרא 'כובע'

¹³ השגות הראב"ד שם. ודעת רש"י עה"ת תצוה כח פס' ד שגם המצנפת של הכהן הגדול כמין כובע. ואין הפרש בין מצנפת דכהן גדול למצנפת דכהן הדיוט כלל, והכתוב קורא אותו פעם מצנפת על שם שצונף ראשו כצניף, ופעם מגבעת, על שם שמכסה ראשו ככובע, ולכן בין של כהן גדול בין של כהן הדיוט נקראין מצנפת וכובע. רא"ם שם

¹⁴ לקוטי הלכות כה: בזבח תודה ד"ה באלו ותמה על הרמב"ם שהשמיטו, ועיין בפ"י המשניות וז"ל (פרק ז משנה ה) "שאל נשאל באורים ותומים אלא כהן גדול לבוש באלו השמונה בגדים" ולשון הר"ב שם "כהן הנשאל באורים ותומים צריך ללבוש שמונה בגדים".

¹⁵ רמב"ם שם הלכה יד

הַרְכַּתָּא לַמַּעֲשֵׂה וְלַמַּשִּׁיחָא בַדְּרַף הַיּוֹמִי

מַסַּכְתָּא יוֹמָא

לפיכך ארבעת הבגדים¹⁶ שנאמר בהם שמות (פרק לט, כז, כח) וַיַּעֲשׂוּ אֶת הַקְּתָנֹת שֵׁשׁ מַעֲשֵׂה אֲרָג וְלֶאֱהָרֹן וְלִבְנָיו. וְאֵת הַמַּעֲנֹפֹת שֵׁשׁ וְאֵת פְּאָרֵי הַמַּגְבַּעֹת שֵׁשׁ וְאֵת מְכַנְסֵי הַבַּד שֵׁשׁ מְשֻׁזָּר עֲשׂוּיִים הֵם שֶׁל פֶּשֶׁתֵּן לְבָנִים וְחֹטֵן כְּפֹל שֵׁשׁ, וְהָאֲבֵנֹת שֵׁשׁ וְהָאֲבֵנֹת שֵׁשׁ מְשֻׁזָּר וְתַכְלֵת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי מַעֲשֵׂה רֶקֶם הוּא לְבָדוֹ רֶקֶם בַּעֲמֵר¹⁷ מִשׁוֹלֶשֶׁה מִיּוֹנִים דְּהֵיִינוּ פֶּשֶׁתֵּן שֶׁהוּא שֵׁשׁ וְעֵמֶר צְבוּעַ בְּתַכְלֵת, וְעֵמֶר צְבוּעַ אֲרָגְמָן, וְעֵמֶר צְבוּעַ תוֹלַעַת שָׁנִי, וְכֹל מִן הֵיךְ כְּפֹל שֵׁשׁ. נִמְצָא שֶׁהִיָּה כְּפֹל כ"ד חוֹטִין¹⁸.

ח. מַעֲיֵל שְׁנַיִם עֶשֶׂר פְּרוּכָת עֲשָׂרִים וָאַרְבַּעַה

מעיל של הכהן הגדול כולו תכלת¹⁹, וחוטיו כפולין שנים עשר, הפרוכת שבין הקודש ובין קודש הקדשים²⁰ חומיה כפולין ששה ששה, וארבעה מינין היו בה שש ותכלת וארגמן ותולעת שני, וכל אחד מהן כפול ששה הרי כ"ד חוטים.

ט. חוּשָׁן וְאַפֻּד עֲשָׂרִים וְשִׁמוֹנָה

נאמר בפרשת תצוה (כה, פסוק ו, טו) וַיַּעֲשׂוּ אֶת הָאֵפֹד זָהָב תַּכְלֵת וְאַרְגָּמָן תוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מְשֻׁזָּר מַעֲשֵׂה חֹשֶׁב. וְעֵשִׂיתָ חֹשֶׁן מְשֻׁפָּט מַעֲשֵׂה חֹשֶׁב מַעֲשֵׂה אֵפֹד תַּעֲשֶׂנוּ זָהָב תַּכְלֵת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מְשֻׁזָּר תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ, נִשְׁתַּנּוּ בָגָדִים אֵלּוּ בַכֶּךָ שֶׁנֶּאֱרָג בָּהֶם זָהָב.

הזהב²¹ שבאריגת האפוד והחושן האמור בתורה ככה הוא מעשהו לוקח חוט אחד זהב טהור ונותנו עם ששה חוטין של תכלת וכופל השבעה חוטין כאחת, וכן הוא עושה חוט זהב עם ששה של ארגמן וחוט אחד עם ששה של תולעת שני, וחוט אחד עם ששה של פשתים, נמצאו ארבעה חוטי זהב ונמצאו כל החוטים שמנה ועשרים, שנאמר בפרשת (פקודי לט, ג) וַיִּרְקְעוּ אֶת פְּחֵי הַזָּהָב וַקְצִין פְּתִילִם לַעֲשׂוֹת בְּתוֹךְ הַתַּכְלֵת וּבְתוֹךְ הָאַרְגָּמָן וּבְתוֹךְ תוֹלַעַת הַשָּׁנִי וּבְתוֹךְ הַשֵּׁשׁ מַעֲשֵׂה חֹשֶׁב, מִלְּמַד שֶׁחֹט הַזֶּהָב כְּפֹל בְּתוֹכָן.

¹⁶ רמב"ם כלי המקדש שם הלכה א

¹⁷ שהלכה כרבי מחבירו לעיל דף יב: שפסק דאבנט כהן הדיוט של כלאים. כס"מ ועיי"ש באחרונים על הרמב"ם

¹⁸ משנה למלך כאן. ותמה על הרמב"ם אמאי לא הזכירו, ועיי"ש במעשה רקח ובמרכה"מ שכתבו פשוט דלא הוצרך רבנו לבאר מ"ש בתורה

¹⁹ רמב"ם שם פרק ט הלכה ג

²⁰ ובבית שני היו שתיים כמו שנתבאר לעיל דף נא:

²¹ רמב"ם שם הלכה ה

הלכתא למעשה ולמשיחא בדרה היומי

מסכת יומא